

 [**İNDİR**](#) Allah'ın insana verdiği en büyük nimetlerden biri de meramını ifade edebilmesidir ki, bu sıfatı ile diğer yaratıklardan ayrılmakta ve onlara karşı değer kazanmaktadır. ﴿1575;1614;1604;1585;1617;1614;1581;1618;1605;1606;1615; 1593;1614;1604;1617;1614;1605;1614;1575;1604;1618;1602;1615;1585;1618;1575;1606;1614; 1582;1614;1604;1614;1602;1614;1575;1604;1618;1576;1614;1610;1614;1575;1606;1614; "Rahman, Kur'anı ögretti, insanı yarattı, ona beyanı ilham etti.”[\[1\]](#) Nimetin büyüklügü nisbetinde karşılığı büyür, şükrü gerekir ve ona karşı nankörlükte bulunmak çırkinleşir. İslâm bu büyük nimetten insanların nasıl istifade edeceğini ve gün boyunca dillerinden düşürmedikleri normal konuşmalarını hayra dönüştürbileceklerini tesbit etmiştir, insanlardan çoğunu susmaz. Söyleyecekleri bitmez. Bu konuşulan şeyleri araştırmaya kalkışırsan çoğunu boş laflar ve zararlı lâkârlardan ibaret bulursun. Hâlbuki Allah (cc), dili bu gayeler için vermemiştir. Verilen bu nimetlerden de bu tarzda istifade edilmemelidir. ﴿1582;1614;1610;1618;1585;1614; 1601;1609; 1603;1614;1579;1610;1585;1613; 1605;1616;1606;1618;1614;1575; 1605;1614;1606;1618; 1575;1614;1605;1614;1585;1614; 1576;1616;1589;1614;1583;1614;1602;1614;1577;1613; 1575;1614;1608;1618; 1605;1614;1593;1618;1585;1615;1608;1601;1613; 1575;1614;1608;1618; 1575;1616;1589;1618;1604;1614;1575;1581;1613; 1576;1614;1610;1618;1606;1614; 1575;1604;1606;1617;1614;1575;1587;1616; 1608;1614;1605;1614;1606;1618; 1610;1614;1601;1618;1593;1614;1604;1618; 1584;1604;1616;1603;1614; 1575;1576;1618;1578;1616;1594;1614;1575;1569;1614; 1605;1614;1585;1618;1590;1614;1575;1578;1616; 1575;1604;1604;1617;1607;1616; 1601;1614;1587;1614;1608;1618;1601;1614; 1606;1615;1572;1618;1578;1610;1607;1616; 1575;1614;1580;1618;1585;1611;1575; 1593;1614;1592;1610;1605;1611;1575; "Onların fısıldamalarının çoğunda hayır yoktur. Ancak sadaka vermeyi veya bir iyilik etmeyi yahud insanların arasını düzeltmeyi emreden başka (o, müstesnadır). Her kim de bu işleri Allah (cc)'m rızasını arayarak yaparsa, biz ona âhirette büyük bir mükafaat vereceğiz "[\[2\]](#) İslâm büyük bir önemle konuşma usulü ve konusu üzerinde durur. Çünkü herhangi bir insanı dilinden çikan bir söz onun akıl ve

ahlâk seviyesine delalet eder. Bir cemaatte ki konuşma metodu, adı geçen cemaatin genel seviyesini ve faziletlerde olan nisbetini tayin eder. Kişi konuşmazdan evvel, kendi kendine “benim konuşmamı gerektiren bir durum var mıdır?” diye sormalı konuşmasını gerektirecek bir husus var ise konuşmak, aksi halde zaruret olmadıkça konuşmamanın en büyük ibâdet olduğunu bilmelidir. Abdullah bin Mes'ud şöyle der: “Allah (cc)'a yemin ederim ki yeryüzünde dilden daha çok uzun zaman hapsedilmesi gereken birşey yoktur.” [3] Abdullah bin Abbas 'da şöyle der: "İnsanlar için şu beş husus yağız atlardan çok daha faydalıdır: 1. Seni ilgilendirmeyen konularla konuşma. Aslında bu da fazladır. Çünkü yine de yalan şöylemiyeceğinden emin değilim. 2. Seni ilgilendiren bir durum karşısında, uygun bir ortam bulursan konuş. Çünkü bazı kişiler kendilerini ilgilendiren hususlarda uygun ortam bulunmadığı halde konuşukları için ayıplanmışlardır. 3. Akıllı veya ahmak, hiçbir kimseyle tartışma. Akıllı senin ayağını kaydırır. Ahmak ise, sana eziyet verir. 4. Hazır bulunmadığın anlarda nasıl anılmayı istiyorsan Müslüman kardeşin için de aynısını düşün. İnsanlardan seni affetmelerini istediği hususları sen de affet. 5. İyilik yaptığı an mükâfatlandırılacağını bilen, kötülük işlediğinde de ceza göreceğini bilen birisi gibi hareket et"[\[4\]](#) Bir müslüman ancak tüm kuvvetiyle diline hâkim olduğu zaman bu hususları gerçekleştirebilir. O, susmanın gereği yerde diline hâkim olur. Konuşmayı arzu ettiği zamanda usulünde konuşur. Dillerini başıboş salıverenlerin âkibeti uçurumdur. Gevezelik ve lakkırdı kişinin haysiyetim ayaklar altına alır. Çoğu toplantılarında başrol oynayıp durmadan konuşan kişileri dinleyenler bunların düşünchesiz ve şuursuz konuşuklarına hükmederler. Hatta bazen akıl ile, böyle uygunsuz konuşmalarda bulunan arasında çok büyük mesafenin bulunduğu karar verirler. Kişi değerini bilip aklını kullanmayı arzuladığı zaman kargaşalı ortamlardan sakınıp sakin ve huzurlu yerleri tercih etmelidir. İslâm, gereken yerlerde sükût etmeyi tavsiye ederek, sükûtu gerçek terbiye için bir vasıta kabul eder. Resulullah' (sav)'ın Ebu Zerr'e yaptığı nasihatlarından biri de şudur: "Sen çoğu zaman sükût etmeyi tercih et. Bu sana, dininde yardımcı olup, şeytanı kovar."[\[5\]](#) Evet dil, şeytanın elinde bir iptir ki; onunla sahibini dilediği yöne çevirir. İnsan diline sahip olmazsa dili kötülüklere sahne olur. Kalbini manevî pislikler kaplayınca gaflet bulutları içersinde bocalayıp durur. Resulullah (sav) şöyle buyurur: "Kişinin kalbi sağlam olmayınca, îmanı da sağlam olmaz. Dili sağlam olmadan kalbi de müstekil olmaz"[\[6\]](#) Bu istikamet merhalelerinin ilki, kendisini ilgilendirmeyen hususlara girişmemesi ve sorumlu bulunmadığı mes'elelere atılmamasıdır. "Kişinin kendisini ilgilendirmeyen hususları terketmesi kâmil imanın şanındandır."[\[7\]](#) Boş sözlerden uzak durmak, kemâl ve kurtuluş alâmetidir. Kur'an bu hususu çok önemli iki ibâdet olan namaz ve zekat arasında zikretmiştir: ﴿۱۶۰۲۷۱۶۱۴۱۵۸۳۱۶۱۸۱۵۷۵۱۶۰۴۱۶۱۸۱۶۰۵۱۶۱۵۱۵۷۲۱۶۱۸۱۶۰۵۱۶۱۶۱۶۱۰۶۱۶۱۵۱۶۱۵۱۶۰۸۱۶۰۶۱۶۱۴۱۶۱۴۱۶۱۷۱۶۱۴۱۵۸۴۱۶۱۰۱۶۰۶۱۶۱۴۱۶۰۷۱۶۱۵۱۶۰۵۱۶۱۸۱۵۸۹۱۶۱۴۱۶۰۴۱۶۱۴۱۵۷۵۱۵۷۸۱۶۱۶۱۰۱۶۰۷۱۶۱۶۱۰۵۱۶۰۶۱۶۱۴۱۵۸۲۱۶۱۴۱۵۷۵۱۵۸۸۱۶۱۶۱۵۹۳۱۶۱۵۱۶۰۸۱۶۰۶۱۶۱۴۱۶۰۸۱۶۱۴۱۵۷۵۱۶۰۴۱۶۱۷۱۶۱۴۱۵۸۴۱۶۱۰۱۶۰۶۱۶۱۴۱۶۰۷۱۶۱۵۱۶۰۵۱۶۱۸۱۶۰۷۱۶۱۷۱۶۱۴۱۵۹۳۱۶۱۴۱۶۰۶۱۶۱۶۱۵۷۵۱۶۰۴۱۶۰۴۱۶۱۷۱۶۱۴۱۵۹۴۱۶۱۸۱۶۰۸۱۶۱۶;

مُعْرِضُونَ (3)
وَالَّذينَ
هُمْ
لِلزَّكوةِ
فَاعِلُونَ (4)
"Mü'minler muhakkak felah bulmuştur. (Öyle mü'minler ki) onlar boş lâkırtılardan
ve faydasız şeylerden yüz çeviricidirler. (Öyle mü'minler ki) onlar zekat
(vazife)lerini yapanlardır. [\[8\]](#) İnsanlar başıboş hareketler ve lâkırdıları saymaya kalkışırsa,
kulakları celbeden, dikkatleri üzerine çeken, meşhur gazetelerin, revaçtaki
kissaların, hitabe, basın ve yayın konuşmalarının çoğunun bomboş safsatalar olduğunu
görüp bu durum karşısında dehşete düseceklerdir. İslâm boş ve meseleleri
hoş karşılamadığı gibi, boş lâkırdıları da tasvip etmemiştir. Boş lâkırdılar ömrü, insanın
yaratılışına uygun olmayan, gayri ciddi ve neticesiz yerlerde tüketir. Müslüman
boş lâkırdıdan uzak durduğu nisbettte Allah (cc)'in indinde mevki kazanır. Enes bin Malik (ra)
anlatıyor: تُوُفِّىَ
رَجُلٌ
فَقَالَ
رَجُلٌ آخَرُ
لَهُ،
وَرَسُولُ
اللّهِ #
يَسْمَعُ:
أبْشِرْ
بِالْجَنَّة
16;. فَقَالَ
رَسُولُ
اللّهِ #: وَمَا
يُدْرِيكَ؟
لَعَلَّهُ
تَكَلَّمَ
بِمَا َ
يَعْنِيهِ،
أوْ بَخِلَ
بِمَا َ
يُغْنِيهِ "Adamın biri
vefat etti. Diğer biri de Resulullah (sav)'ın duyacağı bir şekilde "O cennetliktir" dedi. Resulullah
(sav) "Nereden biliyorsun? Belki o, kendisini ilgilendirmeyen hususlarda konuşmuş ve mala
hiçbir eksiklik getirmeden sadaka verme konusunda da cimrilik etmiştir" buyurdu.[\[9\]](#) Boş
lâkırdı sahibi, düşünce ve konuşması arasındaki irtibatı sağlayamadığı için
manasız ve kuru sözler konuşur. Öyle ki bazen kendisinin mahvolmasına, geleceğinin
yok olmasına sebep olacak kelimeleri bile sarf eder. Eskiler şöyle demişlerdir: "Kimin
şamatası çok olursa hatası da o kadar çok olur." Şâir şöyle haykırılmış
 "Kişi, dilinin sürçmesi neticesi ölür. Fakat ayağının
sürçmesinden ölmez." Hadis-i şerifte şöyle denilmiştir: "Kul,
etrafındakileri güldürme maksadı ile bir kelime serdeder. Bunun neticesinde de yerle
gök arası kadar geniş bir uçuruma yuvarlanır. Kişiinin dilinin sürçmesi
neticesi duçar olacağı tehlike, ayak sürçmesinden hâsil olacak tehlikeden
daha ağır olacaktır".[\[10\]](#) İnsan konuştuğunda hayatı konuşarak, dilini güzelliğe alıştırmalıdır.

Güzel konuşma Allah (cc)'ın tızmı semavı; dinlerden talep ettiği yürürlüğe bir meziyettir. Kur'an-ı Kerim, "Güzel sözler söylemenin, Musa (as) döneminde Allah (cc) tarafından İsrailoğullarından alınmış bir ahid olduğunu beyan eder:

وَاِذْ
اَخَذْنَا
ميثَاقَ بَنى
اِسْرَائلَ
لَاتَعْبُدُونَ اِلَّا
اللّهَ
وَبِالْوَالِدَيْنِ
اِحْسَانًا
وَذِى
الْقُرْبى
وَالْيَتَامى
وَالْمَسَاكينِ وَقُولُوا
لِلنَّاسِ
حُسْنًا
وَاَقيمُوا
الصَّلوةَ
وَاتُوا
الزَّكوةَ
ثُمَّ
تَوَلَّيْتُمىْ اِلَّا
قَليلًا
مِنْكُمْ
وَاَنْتُمْ
مُعْرِضُونَ
"Hani İsrailoğullarından Allah'dan başkasına ibadet etmeyin, anaya, babaya, hisimlara, yetimlere, yoksullara iyilik yapın, insanlara güzel zellikle söz almıştır." [11] Güzel ve iftelli bir söz dost dushmanı herkesin kabul edilmesi neticelerini getirip, dostların muhabbetini celbeder. Dostluğu arkadaşının devamına ve şeytanın aralarını açmak engel olur. وَقُلْ
لِعِبَادى
يَقُولُواالَّتى هِىَ
اَحْسَنُ
اِنَّ
الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ
بَيْنَهُمْ
اِنَّ
الشَّيْطَانِ

14; كَانَ
لِلْاِنْسَانِ عَدُوًّا
مُبينًا "Muuml;'min kullarima
söyle, (kafirlere) en güzel (söz) ne ise onu söylesinler.
Çünkü şeytan aralarına fesad sokar. Zira şeytan insanın apaçik bir
düşmanıdır"[\[12\]](#) Şeytan, insanlar arasında fitne-fesat tohumlarını saçmak ve basit
nizalar neticesi kanlı olaylar meydana getirmek için fırsat kollar. Şeytanın bu faaliyetini
engelleyen en büyük silah güzel konuşmaktır. Düşmanlarla güzel
konuşmak ise adavet alevini söndürür ve hiddeti frenler. En azından,
düşmanlığın artmasına ve şerrin yayılmasına engel olur.
وَلَا
تَسْتَوِى
الْحَسَنَةُ
وَلَا
السَّيِّئَةُ
اُدْفَعْ
بِالَّتى
هِىَ
اَحْسَنُ
فَاِذَا
الَّذى
بَيْنَكَ
وَبَيْنَهُ
عَدَاوَةٌ
كَاَنَّهُ
وَلِىٌّ
حَميمٌ "Ne (her) iyilik ne de (her)
kötülük bir olmaz, sen (kötülüğü) en güzel (haslet ne
ise) onunla önle. O zaman (görürsün ki) seninle arasında düşmanlık
bulunan kimse bile sanki yakın dost (un olmuş) tur".[\[13\]](#) Her meslekteki insanları yumuşak ve
güzel konuşmaya alıştırmak maksadıyla Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurur: "İnsanları
mallarınızla râzı edemezsiniz, fakat güller yüz ve iyi ahlâkla
memnun etmeye çalışırsınız."[\[14\]](#) İffetli fakirlik; hayasız zenginlik ve cömertlikten
yeğdir. قَوْلٌ
مَعْرُوفٌ
وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ
صَدَقَةٍ
يَتْبَعُهَا
اَذًى
وَاللّهُ
غَنِىٌّ
حَليمٌ “İyi (güzel ve tatlı) bir
söz, bir ayıp örtme, ardından eziyet gelen bir sadakadan hayırlıdır. Allah (c.c.) (kulların
sadakalarından) müstağnidir, halimdir”. [\[15\]](#) Güzel söz, sahibini Allah
(c.c.) rızasına kavuştururan, nimet içinde bırakılan, fazilet ve iyilik nev'inden bir haslettir. Enes
(r.a.) anlatıyor: "Bir adam Resulullah (sav)'e Beni cennete koyacak bir amelden

haber ver, dedi. Resulullah (sav): "Taam yedir, selâmı yay, insanlar uykuda iken sen geceleyin namaz kıl. Emniyetle cennete girersin"[\[16\]](#) buyurdu. Allah (cc.) diğer din mensubu insanlarla da yumuşak, tatlı ve nezaket ölçüleri içerisinde tartışmamızı emretmiştir: وَلَا
تُجَادِلُوا
اَهْلَ
الْكِتَابِ
اِلَّا
بِالَّتى
هِىَ
اَحْسَنُ
اِلَّا
الَّذينَ
ظَلَمُوا
مِنْهُمْ
وَقُولُوا
امَنَّا
بِالَّذى
اُنْزِلَ
اِلَيْنَا
وَاُنْزِلَ
اِلَيْكُمْ
وَاِلهُنَا
وَاِلهُكُمْ
وَاحِدٌ
وَنَحْنُ
لَهُ
مُسْلِمُونَ
"lerinden zulüm edenler müstesna olmak üzere, ehl-i kitap ile en güzel (şekilden) başka bir suretle mücadele etmeyin." [\[17\]](#) Büyük insanlar, her sınıftan olan kişilerle davranışlarında kendilerinden nahoş bir kelimenin çikmamasına dikkat eder, değerlerini bayağı insanlarla düşürmemeye gayret gösterirler. Mâlik (r.a.) Yahya bin Sa'd (ra)'dan şunu rivayet eder: "İsa (as) yolda duran bir domuza "Allah rahatlık versin dedi. Yanındakiler: "Sen bir domuza mı söylüyorsun?" dediler. İsa (a.s): "Ben dilimi, kötülüğü söyememeye alıştırıyorum" dedi. Bazı kişiler, ar duymaz bir yüz, kötülükten haya etmez bir huy, başkasına kötülük yapmaktan çekinmeyen bir ahlâk ve mürüvvet kaidelerini tanımayan bir hayatı yaşarlar. Onlar bilgisiz ve edepsiz nefislerini tatmin etmek için hiç bir usul ve kaideyi dinlemeyip önlerine geleni yaparlar. Akıllı kişinin böyle sefih insanlarla uzun tartışmalara girişmesi uygun düşmez. Çünkü bunların nahoş hareketler yapmasına sebep olur ki, bu büyük bir fitnedir. Böyle kişilerin şerrini önlemek vaciptir. Onun için İslam, sefihlerle olan müderati (onları idare etmeyi) câiz görmüştür. Câhilin biri Resulullah (s.a.v.)'ın evine girmek istedi. Resulullah (s.a.v.) güzelliğe engellemeye çalıştı. Çünkü böyle kişilere karşı en güzel metod, onlara hilm ile davranışmaktadır. Şayet Resulullah (s.a.v.) onu rencide edecek harekette bulunsaydı, belki ondan Resulullah (s.a.v.)'ın zatına uygun düsmeve bazı nahoş kelimeler sadır olurdu. Aise (r.anha) anlatıyor: "Adamın biri

Resulullah (s.a.v.)'den yanına gelmek içi için izin istediler. O gelmeden Resulullah (s.a.v.) "O, kavminin en kıdemli; insanıdır, dedi. İciceklerin girince de ona güleler yuvalarla ve yumuşak davrandı. Resulullah (s.a.v.)'ın hanımı Aişe (r.anha.) "Ey Allah'ın Resulü: İlk ona şıyle dedin, yanına gidince de yumuşak ve güleler yuvalarla davrandın, bu nasıl olur?" dedi? Resulullah (s.a.v.): "Ey Aişe! Beni ne zaman kaba ve ahlacık;ksız gülendürsen ki? Kıyamet gününde Allah (c.c.) indinde insanların en kıdemli;sümler; ahlacık;ksızlığından korkutukları içiceklerin insanların kendisini terkettiğleri kişidir"[\[18\]](#) buyurdu. Bu husus, tecrübelilerin tasdik ettiği bir gericiliktedir. Çünkü ahlaçık;klı bir insanın ahlaçık;ksız biriyle kendini kıdemli;çük düşürmesi uygun olmaz. İnsan, her gülendürsen;ğü câhili edeplendirmeye kalkırsa bu hususta gülereceği sıkıntı ve cefalarla baş edemeyip âciz kalacaktır. Kur'an böyle bir müdareti müminlerin ilk sıfatlarından kabul etmektedir. وَعِبَادُ الرَّحْمنِ الَّذينَ يَمْشُونَ عَلَى الْاَرْضِ هَوْنًا وَاِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا "O çok esirgeyen Allah (c.c.)'ın has kulları ki onlar, yeryüzlüler;nde vakar ve tevazu ile yuvalar;ler. Kendilerine beyinsizler hoş gitmeyecek laflar attığı zaman 'selâm (etle)' deyip geçerler."[\[19\]](#) وَاِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ اَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا اَعْمَالُنَا وَلَالَامٌ عَلَيْكُمْ لَانَبْتَغِى الْجَاهِلينَ "Bunlar yaramaz lâkırdıları işittikleri zaman ondan yuvalarla çevirirler ve: Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size aittir. Size selâm (olsun). Biz âhilleri aramayız dediler."[\[20\]](#) İnsan, bir-iki defa öfkesini yutabilir. Fakat üçüncü defa hiddetlenir. Mu'mine yaraşan, işin daha fazla kıdemli;tlüklerle neticelenmemesi içiceklerin, daha fazla eziyetlere katlanmasıdır. Said bin Müseyyeb (r.a.) anlatıyor: "Resulullah (s.a.v.) ashabı arasında oturuyor iken bir adam Ebu Bekir (r.a.)'e sataştı ve incitti. Ebu Bekir (r.a.) buna ses çıkarmadı. Üçüncü defa onu rahatsız edince Ebu Bekir

(r.a.) karşılık verdi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) oradan kalktı. Ebu Bekir (r.a.): Ey Allah'ın Resulü! Yoksa bende nahoş bir hareket mi gördün? "Hayır öyle birşey olmadı. Ancak o adam sana eziyet verince gökten bir melek inip ona cevap veriyordu. Sen müdahe edince, melek gitti ve yerine şeytan geldi. Şeytanın bulunduğu yerde durmam bana yakışmaz"[\[21\]](#) dedi. Müdaret, kötülüğü kabullenmek demek değildir. Bu iki durum arasındaki fark çok büyüktür. &S;ouml;yle ki: Müderet: Nefsin sahibini küçük düşürecek âmiller karşısında zaptedilmesi, ihtiyarî veya gayrî ihtiyarî öfkesini kırması ve öç almaktan menedilmesidir. Kötülüğü kabullenmek ise: Nefsin ahmaklığı, zillete boyun eğmesi, akıl ve mürüvvet sahibi kişilerin kabullenmeyeceği hususlara boyun eğmesidir. Kur'an akılsızlara karşı müdareti methederken, kötülüğe boyun eğmeyi de kerih görmüştür... لَايُحِبُّ اللّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ اِلَّا مَنْ ظُلِمَ وَكَانَ اللّهُ سَميعًا عَليمًا (148) اِنْ تُبْدُوا خَيْرًا اَوْ تُخْفُوهُ اَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوُّ فَاِنَّ اللّهَ كَانَ عَفُوًّا قَديرًا (149) “Allah, fena sözün açikanıp söylenmesini sevmez. Ancak zulme uğrayanlar müstesnadır. Allah, herşeyi işitici ve herşeyi bilicidir. Eğer hayatı bir işi açıklar yahut gizlerseniz veya size yapılan fenalığı bağışlarsanız şüphesiz ki Allah çok bağışlayıcıdır. Her şeye kâdirdir.”[\[22\]](#) Konuşmanın abesten korunması için, İslâm'ın aldığı tedbirlerden birisi de tartışmanın önüne geçerek, haklı haksız durumlarda haram kılmasıdır. Çünkü tartışmada öyle durumlar vardır ki nefis, o durumlarda gaddarlaşır, karşısındakini ezmeye kalkışır, kendini haklı çıkarmak için her çare ve metoda başvurur. Böyle zamanda kişi kendini üstün çıkarmayı, hakkı bulmaktan daha önemli görür. Böyle anlarda nefsanî ve inatvari hareketler çok görülür. Hakkın ortaya çıkması muhal olur. İslâm, böyle durumlardan nefret edip onları din ve fazilet için tehlikeli görür. Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurur: "Kim haklı olmadığı halde mücadeleyi terkedese kendisine cennetin yan kısmında

bir ev verilir. Kim haklı olduğu halde mücadeleyi terkederse kendisine cennetin ortasında bir ev verilir. Kim de ahlâkını düzeltirse cennetin en üst yerinde kendisine bir ev verilir."[\[23\]](#) Bazı kişiler, çenelerinin kuvvetli olusundan istifade ederek âlim-câhil herkesle kargaşa girişirler. Onların yanında, çene çalmak en büyük arzu olup böyle yapmaktan da hiçbir zaman usanmazlar. Böyleleri iş başına gelirse ortalığı bozarlar. Dinde söz sahibi olurlarsa dinin tüm güzelliklerini tersine çevirip heybetini zâyi ederler. İslâm, çok şiddetli bir şekilde bu gibi geveze ve başıboş kişilerle mücadele etmiştir. Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Allah'ın en fazla büzg ettiği kişiler, şiddetli bir şekilde düşmanlık besleyenlerdir."[\[24\]](#) "Hidayet üzere olan bir topluluk tartışmaya girmeden dalalete düşmez"[\[25\]](#) Böyle kişilerin arzusu sadece lakkırdı olduğu için, konuştukları vakit hiçbir hudut tanımlazlar. Onlar sadece övünme ve gevezelik peşinde koşarlar. Mânâdan ziyâde, kelime süsüne önem verirler. Böyle bir kargaşa içinde herhangi bir hedef veya gâye aramak zordur... Bu aklanmışlardan birisi güzel bir kıyafet ile Resulullah'ın huzuruna gelir, Rasulullah (s.a.v.) onunla her konuştuğunda o, Resulullah (s.a.v.)'den daha güzel bir biçimde konuşmaya zorlanır. Oradan ayrılınca Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Allah (c.c.) ineklerin ot yerken ağızlarını geveledikleri gibi insanlara karşı ağızlarını geveleyen bu ve bunun benzeri insanları sevmez. Allah (c.c.) onların ağız ve yüzlerini cehennemde evirip çevirecektir.”[\[26\]](#) Din, siyâset, ilim ve âdab sahalarındaki tartışmalara böyle edebiyat taslakçları el atarsa siyâset, din ve âdab namına ne varsa hepsi fesada uğrar. İslâm âleminde meydana gelen sosyal yıkılmalar, fikhî sürtüşme ve bölünmeler, bölücü ceryanlar vs... Bunların hepsi, din ve hayatı konularda yapılan bu mel'unce tartışmaların neticesidirler. Tartışmanın delil, araştırma ve ilmi çalışmalarla alakası yok. Birçok sahabeden şu hadis rivayet edilmiştir. "Biz dinî konuların birinde tartışırken Resulullah (s.a.v.) çıkageldi. O güne kadar görümediği tarzda öfkelendi ve bizi azarlayarak şöyle dedi: "Ey Ümmeti Muhammed! Yavaş olun ve kendinize gelin, sizden önceki ümmetleri bu gibi boş tartışmaları yok etmiştir.

Tartışmaları terkedin. Çünkü onda hayır yoktur. Tartışmayı terkedin, çünkü mü'min tartışmaz. Tartışmayın, çünkü tartışmanın zararları açık ve kesindir. Tartışmayın, çünkü kişiye kötülük olarak tartışmacı olması yeter. Tartışmayın, çünkü tartışan kimseye kıyamet gününde şefaat etmem. Tartışmayın, ben tanışmayanlara, biri köşede biri ortada ve biri de en yüksekte olmak üzere cennete üçköşk vermeyi ezerime alıyorum. (Bunların en yükseği haklı olduğu halde tartışmayı terkeden içindir.) Tartışmayın, çünkü putlara tapmaktan sonra Rabbimin beni nehyettiği ilk şey tartışmadır."[\[27\]](#) Çogu insanların ballandıra ballandıra konuşup tartışıkları toplantı yerleri vardır. Oysa İslâm, insanların ayıollarının araştırıldığı, haberlerin ters çevrilmek suretiyle aktarıldığı böyle oturma yerlerinde vakit öldüren tembelleri ve bu yerleri de sevmez. Güya bunlardan bazlarının harcayacakları kadar malı vardır. Bununla rahatlarını sağlama ve başkalarının işleriyle hayaller kurup oylanmaya çalışırlar. وَيْلٌلِكُلِّهُمَزَةٍ (1)اَلَّذىجَمَعَمَالًا

وَعَدَّدَهُ (2)
يَحْسَبُ
اَنَّ
مَالَهُ
اَخْلَدَهُ (3)
كَلَّا
لَيُنْبَذَنَّ فِى
الْحُطَمَةِ (4)
"Veyl olsun, (insanları arkalarından çekiştiren) her ayıplayıcıya. Yüzlerine karşı dil uzatıcıya o ki; bir çok mal toplamış ve onu sayıp durmaktadır. Sanıyor ki onun mali kendisini (dünyada) ebedileştirecektir. Hayır... (Mali onu kurtarmaz)? Muhakkak ki o ateşe atılacaktır."[\[28\]](#) Asrımızda insanların kahvehane ve eğlence salonlarında oturmaları, çok yaygın bir mes'uledir. Bu husus çeşitli yönleriyle cemiyetleri musallat olmuş bir âfettir. Hiçbir meşru ihtiyaçç olmadığı halde böyle yerler şehir ve köylerde çoğalmıştır. Hadiste şöyle denilmiştir: "Yollarda oturmaktan sakınınız." Ashab: "Ey Allah'ın Resulü konuşma ve diğer ihtiyaççlarımıza için mutlaka oturmamız gerekiyor" dedi. Resulullah (s.a.v.): "Mutlaka otura çağımızda ısrar ediyorsanız, yolun hakkını veriniz:" buyurdu. Ashab- Ey Allah'ın Resulü yolun hakkı nedir? Resulullah (s.a.v.): "Gözleri günahlardan sakındırmak, yoldan eziyet veren şeyleri kaldırırmak, selama karşılık vermek, iyiliği emir ve kötülükten sakındırmaktır"[\[29\]](#) buyurdu.

[\[1\]](#) Rahman, 1-4 [\[2\]](#) Nisâ, 114 [\[3\]](#) Taberâni, [\[4\]](#) 1. Ebu Dünya [\[5\]](#) Ahmed, [\[6\]](#) Ahmed, R. Ehadis □□6084 [\[7\]](#) Tirmizi [\[8\]](#) Mü'minûn, 1-4 [\[9\]](#)

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbelər](#)